

การฟื้นฟูปรัชญาและความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์ของไท-ยวนสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมาเพื่อพัฒนาต้นทุนทางวัฒนธรรม

The Restoration of Thai yuan Sikhio's philosophy and belief of Buddhist
meritorious result in Nakhon Ratchasima to develop cultural value

วารุณี สุรโยธี

Varunee Surayotee*

วรเดช มีแสงอรุทรกุล, ดร.

Waradet Mesangrutdharakul, Dr.*

บทคัดย่อ

การศึกษาปรัชญาและความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์ของไท-ยวนสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาต้นทุนทางวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์คือ ๑) การศึกษาวัฒนธรรมและความเชื่อที่ดั่งามเกี่ยวกับพระอานิสงส์ของชาวไท-ยวน สีคิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมา ๒) การสร้างสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมและความเชื่อเกี่ยวกับพระอานิสงส์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนไท-ยวนสีคิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประเพณีทางพุทธศาสนาและพระอานิสงส์ตามความเชื่อไทยวนมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด ทำให้มีประเพณีที่ทำประจำปีเช่น การไหว้พระธาตุ ประเพณีที่ทำประจำเดือนเช่น ลอยกระทง กวนข้าว ประเพณีที่ทำประจำวันอย่าง การถวายทานขันข้าวแก่พระสงฆ์ ประเพณีที่ทำขึ้นตามฤกษ์มงคลเช่น การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ และประเพณีที่ทำประจำช่วงชีวิตเช่น ประเพณีการบวช แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์เป็นภูมิปัญญาทางความคิดของไทยวน และสามารถนำมาพัฒนาเพื่อเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมประเภทความขนบประเพณีที่อยู่ในใจคนได้ ๒) ผลสัมฤทธิ์ความพอใจในการใช้สื่อการเรียนรู้พระอานิสงส์ไทยวนพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับองค์ความรู้อานิสงส์ไท-ยวนมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ , การเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้อื่นที่เกี่ยวกับอานิสงส์ไท-ยวนประเภทยูทูป เว็บไซต์แหล่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ ภาพประกอบบนบล็อก (blog) มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๙ การส่งเสริมต้นทุกทางวัฒนธรรม

*อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อีเมล: vt.m.rudrakul@gmail.com

จากอานิสงส์ไท-ยวนมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๒ การส่งเสริมการท่องเที่ยวจากการเรียนรู้อานิสงส์ไท-ยวนมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๒ ดังนั้นค่าเฉลี่ยความพึงพอใจคือ ๔.๐๖ และค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบน S.D คือ ๐.๗๑
คำสำคัญ : การฟื้นฟู, ปรัชญาและความเชื่อ, พระอานิสงส์, ไท-ยวนสี่คิ้ว ,ต้นทุนทางวัฒนธรรม

Abstracts

Project The study of Thai yuan Sikhio's philosophy and belief of Buddhist meritorious result in Nakhon Ratchasima to develop cultural value has the objective of this time was 1) A study of culture and good beliefs about the virtue of the Tai-Yuan Sikhio people in Nakhon Ratchasima Province 2) Creating various media to develop the culture and beliefs about the virtue that promote cultural tourism in the Thai community. - Yuan Sikhio in Nakhon Ratchasima. It was found that 1) The Buddhist traditions and the virtues of Thai beliefs are closely linked. Making it an annual tradition such as paying homage to the Buddhist relics . So traditions that do the month, such as Loi Krathong, stirring rice, traditions that do daily Offering the white bowl to the monks Traditions performed according to auspicious auspicious time, such as the marriage of the new house and the traditions performed during the life such as ordination Showed that the belief of virtue is a conceptual wisdom of the Thai can be developed to be a cultural cost, a type of tradition in the ideal of the people 2) The achievement of satisfaction in the use of learning materials of Thai virtue found that students were satisfied with the content of knowledge of Thai virtue 4.05, the connection to other learning related to virtue. Thaiyuan Type of YouTube, Web of learning resources 4.05 Illustrations on blog 3.79 All cultural enhancements from the Thai virtue 4.12 promoting tourism from learning the Thai virtue 4.12 therefore a satisfaction's Mean is 4.06 and S.D Mean is 0.71

Keywords: Restoration, philosophy and belief, Thai yuan Sikhio, Buddhist meritorious result, cultural value.

ชาวไท-ยวนสีคิ้ว เป็นชาวไท-ยวนโบราณที่ย้ายถิ่นฐานมาจากภาคเหนือของประเทศไทย ในอดีต ก่อนพระเจ้าเม็งรายได้รวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ในภาคเหนือรวมเรียกว่าอาณาจักรล้านนา ไทย ก็เชื่อว่าชาวไท-ยวนเริ่มอพยพย้ายมาตั้งถิ่นในบริเวณตอนล่างได้แก่พื้นที่อีสานตอนล่างและภาคกลางบ้างแล้ว จนถึงประมาณปี พ.ศ. ๒๓๑๗ สมัยรัชกาลที่ ๑ พม่าได้ยกทัพมาตีเมืองเชียงใหม่ เป็นเหตุให้ พระองค์จำเป็นต้องทรงรับสั่งให้เผาที่ดินและแบ่งชาวเชียงแสนออกเป็น ๕ กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งให้เป็นอยู่ที่ อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี ซึ่งชาวไท-ยวนที่เสกให้ส่วนหนึ่งต่อมาได้อพยพขึ้นมาที่อยู่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยคำว่าสีคิ้วสันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจากชื่อผู้ปกครองในสมัยนั้นคือ พระยาสีเขี้ยว ซึ่งชาวไท-ยวน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ยังคงตั้งศาลเจ้าบูชากราบไหว้มาจนถึงทุกวันนี้^๑ ความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม และเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยพุทธทุก ๆ ชาติพันธุ์มายาวนานโดยเฉพาะชาวไท-ยวนซึ่งมีความเชื่อเรื่องการสักการะพระธาตุประจำวันเกิดต่าง ๆ ในทางภาคเหนือ^๒ เช่นที่จังหวัดแพร่ เชียงราย และเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ยวน ส่วนใน อ.สีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชาวไท-ยวนเป็นอย่างมากเช่นกัน มีความเชื่อและงานบุญเพื่อสร้างอานิสงส์มากมายที่สามารถนำมาสร้างต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์

ดังนั้นจึงควรศึกษารวบรวมและสร้างสื่อสร้างสรรค์ปรัชญาและความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์ของไท-ยวนสีคิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างต้นทุนทางวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจในรากเหง้าของตนเอง ด้วยการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมและประเพณีไทย โดยการร่วมอนุรักษ์ไว้ด้วยการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน และเยาวชนภายในชุมชนไท-ยวน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์

^๑ จารุวรรณ พรมวัง – ข้าเพชร, *วิถีครอบครัวชุมชนอีสาน : ชาวไท-ยวนสีคิ้ว จ.นครราชสีมา*.

(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๓๗) หน้า บทคัดย่อ.

^๒ พระครูสมุห์วรวิทย์ ภาสุโก ,*คุณวิพถุณิพันธ์. ความเชื่อและวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับพระธาตุประจำวันเกิดของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดแพร่*, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนคหบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔) , หน้า ๑๐-๘๑.

๑. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและความเชื่อที่ตีสงามเกี่ยวกับพระอานิสงส์ของชาวไท-ยวน สี่คิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมา

๒. สร้างสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมและความเชื่อเกี่ยวกับพระอานิสงส์ที่ส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนไท-ยวน สี่คิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมาเช่นเว็บไซต์ไทย-อังกฤษ

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยเรื่อง การฟื้นฟูปรัชญาและความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์ของไท-ยวนสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมาเพื่อพัฒนาต้นทุนทางวัฒนธรรม มีการใช้ทฤษฎีในการวิจัยร่วมกันสามทฤษฎี ได้แก่ ๑) แนวคิดเรื่องพระอานิสงส์ ๒) แนวคิดต้นทุนทางวัฒนธรรม และ ๓) การสร้างสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑. **กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ๑.๑ กลุ่มประชากร ๒๐ คือผู้สมัครใจเข้าร่วม โครงการได้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาสาขาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งนักเรียนนักศึกษาใน ชุมชนไทยยวนสี่คิ้ว ๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ผู้มีความพร้อมในการใช้สื่อออนไลน์ เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ด้วยความสมัครใจและอยู่ร่วมจนเสร็จสิ้นโครงการ ๑๙ คน

๒. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสอบถาม และแบบประเมินความพึงพอใจ

๓. **วิธีการเก็บข้อมูล** ๒.๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ โดย วิธีการนัดหมายล่วงหน้า และในช่วงมีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ผู้วิจัยจะแจ้งให้ ผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ทราบทุกครั้งว่าในการประชุม การสัมภาษณ์ให้อาสาสมัครเว้นระยะห่างประมาณ ประมาณ ๒ เมตร ให้ใส่หน้ากากทุกคน เตรียมเจลแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือ แก้วเครื่องดื่มห้ามใช้ ร่วมกัน ๒.๒. การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก ๒.๓. แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้สื่อการพัฒนาแผนที่แหล่งเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี ของหมู่บ้านไท-ยวนอำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา วิธีการเก็บข้อมูลใช้ทั้ง วิธีการเก็บแบบออนไลน์และแบบเอกสาร ๒.๔. แบบประเมินสื่อ การพัฒนาแผนที่แหล่งเรียนรู้ อิเล็กทรอนิกส์ทางด้านศิลปะวัฒนธรรมและประเพณี ของหมู่บ้านไท-ยวนอำเภอสี่คิ้ว จังหวัด นครราชสีมา วิธีการเก็บข้อมูลใช้ทั้งวิธีการเก็บแบบออนไลน์และแบบเอกสาร

๔. **วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล** การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการ วิเคราะห์ตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา

๑. พระอานิสงส์ไทยวน ตามวัตถุประสงค์ ๑ การศึกษาวัฒนธรรมและความเชื่อที่ดีงามเกี่ยวกับพระอานิสงส์ของชาวไท-ยวน สี่คิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมา ความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์ไทยวนนั้นมีความผูกพันกับแนวคิดความเชื่อเรื่องบุญและกรรมตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาอย่างใกล้ชิด แต่ก็มี การนำองค์ความรู้เรื่องโหราศาสตร์อินเดียและจีนมาผสมผสานกับความเชื่ออานิสงส์ของชาวไทยวน เช่น ๑.๑ ความเชื่อเรื่องการนมัสการพระธาตุประจำปีเกิดการสร้างคัมภีร์นิทานชาดกประจำปีเกิด ฯลฯ ซึ่งเป็นกุศโลบายเพื่อส่งเสริมให้คนธรรมบุญ ซึ่งความเชื่อนี้ยังมีสืบทอดในชุมชนไทยวนสี่คิ้ว แต่เนื่องจากพระธาตุประจำปีเกิดนั้นอยู่ในพื้นที่ทางภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นประเพณีในการแสวงบุญในหมู่ไทยวนสี่คิ้ว ที่ไม่เกี่ยวกับภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมไทยวนสี่คิ้วโดยตรง ๑.๒ พระเพณีวันลอยกระทง กวนข้าวยาคุ และเทศมหาชาติ ในชุมชนไทยวนสี่คิ้วจัดขึ้นในช่วง ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒, ๑.๓ สลากภัต หรือต๋านก๋วยสลาก จัดขึ้นช่วง ๑๕ ค่ำเดือน ๑๐ ในพื้นที่อีสานบางพื้นที่อาจจะจัดขึ้นในช่วงเดือน ๙ เป็นการทำบุญให้ญาติผู้ล่วงลับ ๑.๔ ประเพณีตานขันข้าว คือการถวายอาหารให้พระสงฆ์ที่วัด มักจัดขึ้นทุกวันพระ (ธรรมสวนะ) และวันสำคัญทางพุทธศาสนา ๑.๕ ประเพณีปอยข้าวสัง คือการถวายปัจจัยต่าง ๆ แก่พระสงฆ์ คล้ายการทำสังฆทานแต่มีการจัดขึ้นอย่างใหญ่โต และจัดขึ้นเมื่อญาติพี่น้องมารวมตัวกันเพื่อนัดกันไปทำบุญทั้งครอบครัว ๑.๖ ประเพณีสงกรานต์เดือน ๕ เป็นการทำบุญฉลองปีใหม่ที่สำคัญของชาวไทยวนสี่คิ้ว ๑.๗ ประเพณีการบวช ได้ตามสะดวก แต่นิยมจัดขึ้นในช่วงก่อนวันเข้าพรรษา ๑.๘ ประเพณีบุญขึ้นบ้านใหญ่ ประเพณีแต่งงาน ประเพณียกเสาเอก จัดขึ้นตามฤกษ์มงคลทั่วไป แต่ไม่นิยมจัดในช่วงเข้าพรรษา เนื่องจากเป็นช่วงปฏิบัติธรรม

เป็นต้นโดยประเพณีทางพุทธศาสนาและพระอานิสงส์ตามความเชื่อไทยวนมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด ทำให้มีประเพณีที่ทำประจำปีเช่น การไหว้พระธาตุ ประเพณีที่ทำประจำเดือนเช่น ลอยกระทง กวนข้าว ประเพณีที่ทำประจำวันอย่าง การถวายตานขันข้าวแก่พระสงฆ์ ประเพณีที่ทำขึ้นตามฤกษ์มงคลเช่น การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ และประเพณีที่ทำประจำช่วงชีวิตเช่นประเพณีการบวช แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์เป็นภูมิปัญญาทางความคิดของไทยวน และสามารถนำมาพัฒนาเพื่อเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมประเภทความชนบประเพณีที่อยู่ในใจคนได้

๒. สื่อพระอานิสงส์เพื่อส่งเสริมต้นทุนวัฒนธรรมไทยวน ตามวัตถุประสงค์ที่ ๒ การสร้างสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมและความเชื่อเกี่ยวกับพระอานิสงส์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนไท-ยวน สี่คิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมาเช่น blog ต่างผลการวิจัยพบว่า เมื่อ

นำมาใช้กับผู้เรียนนักศึกษาชาวต่างชาติผู้ที่จะเป็นทูตสื่อสารทางวัฒนธรรมไทยวน พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านสังคีต-ยวนมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ , การเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับอานิสงส์ไท-ยวนประเภทวิทยุ ๗ มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ ภาพประกอบบนบล็อก (blog) มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๙ การส่งเสริมต้นทุกทางวัฒนธรรมจากอานิสงส์ไท-ยวนมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๒ การส่งเสริมการท่องเที่ยวจากการเรียนรู้ด้านสังคีต-ยวนมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๒ ดังนั้นค่าเฉลี่ยความพึงพอใจคือ ๔.๐๖ และค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบน S.D คือ ๐.๗๑

การอภิปรายผล

ตามวัตถุประสงค์ ๑ การศึกษาวัฒนธรรมและความเชื่อที่ดั้งเดิมเกี่ยวกับพระอานิสงส์ของชาวไท-ยวน สี่คิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าชุมชนไทยยวนสี่คิ้วยังคงอัตลักษณ์ไท-ยวน และความเชื่อเกี่ยวกับอานิสงส์ได้อย่างโดดเด่นสามารถสร้างเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ดวงกมล เวชวงค์ ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทของการท่องเที่ยว ผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ : ศึกษากรณีชุมชนยวน ตำบลต้นตาล อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี ปี ๒๕๕๓^๓ โดยความเชื่อเรื่องพระอานิสงส์ของชาวไท-ยวนสี่คิ้ว นั้นสอดคล้องกับเรื่องบุญ และอานิสงส์ของพุทธศาสนาเถรวาท ตามงานวิจัยของ พระสุชาติ ปฎิภาโณ, ได้ทำวิจัยเรื่องบุญและอานิสงส์ของบุญในพระพุทธศาสนาเถรวาท ปี ๒๕๕๖^๔

ตามวัตถุประสงค์ที่ ๒ การสร้างสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมและความเชื่อเกี่ยวกับพระอานิสงส์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนไท-ยวน สี่คิ้ว ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าการสร้างสื่อต่าง ๆ เป็นการฟื้นฟูความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไท-ยวนและเป็นพื้นฐานในการสร้างต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวดังเช่นงานวิจัยของ อัจฉรา ศรีพันธ์ (๒๕๕๕) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การถ่ายโอนความรู้เพื่อปรับปรุงผลิตภาพการ

^๓ ดวงกมล เวชวงค์, กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทของการท่องเที่ยว ผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ : ศึกษากรณีชุมชนยวน ตำบลต้นตาล อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓) หน้า บทคัดย่อ.

^๔ พระสุชาติ ปฎิภาโณ. (ในนวังไทร). บุญและอานิสงส์ของบุญในพระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย (นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖) หน้า ๒๘๓-๒๙๑.

ผลิตสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี ๒๕๕๕^๕

ข้อเสนอแนะ

- ๑) ควรจะมีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับประเพณีชาวพุทธในชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของไทย
- ๒) ควรจะมีการสร้างแผนที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมชาติพันธุ์อื่น ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา
- ๓) ควรจะมีการวิจัยเพื่อฟื้นฟูภาษาและการเขียนอักษรธรรมล้านนาให้ชุมชนไทยวนสี่คิ้ว

บรรณานุกรม

- จารุวรรณ พรหมวัง – ข้าเพชร, **วิถีครอบครัวชุมชนอีสาน : ชาวไท-ยวนสี่คิ้ว จ.นครราชสีมา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๓๗.
- ดวงกมล เวชวงศ์, **กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทของการท่องเที่ยวผ่านห่อวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ : ศึกษากรณีชุมชนยวน ตำบลต้นตาล อำเภอเสนาไห้ จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระครูสมุห์วรวิทย์ ผาสุกโก (ดุษฎีฤทธิพันธ์), **ความเชื่อและวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับพระธาตุประจำวันเกิดของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดแพร่**, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา(กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระสุชาติ ปฏิภาณ. (โนนวังไทร). **บุญและอานิสงส์ของบุญในพระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- อัจฉรา ศรีพันธ์, **กลยุทธ์การถ่ายโอนความรู้เพื่อปรับปรุงผลผลิตภาพการผลิตสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

^๕ อัจฉรา ศรีพันธ์, **กลยุทธ์การถ่ายโอนความรู้เพื่อปรับปรุงผลผลิตภาพการผลิตสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕) หน้า บทคัดย่อ .